

Határozatok Tára

MICHAL BOBEK
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2021. április 29.¹

C-852/19. sz. ügy

**Spetsializirana prokuratura
kontra
Ivan Gavanozov**

(a Spetsializiran nakazatelen sad [szakosított büntetőbíróság, Bulgária] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – 2014/41/EU irányelv – Európai nyomozási határozat – Valamely személy lakásának és üzlethelyiségeinek átkutatása és meghatározott tárgyak lefoglalása – Az érintett személy tanúként történő meghallgatása – A jogorvoslati lehetőségek hiánya a kibocsátó tagállamban – Lojális együttműködés – Kölcsönös bizalom”

I. Bevezetés

1. Ivan Gavanozovval szemben Bulgáriában hozzáadottérték-adóval (héta) kapcsolatos bűncselekmények miatt büntetőeljárás van folyamatban. Úgy tűnik, hogy e bűncselekményekre fedőcégek részvételével került sor, többek között egy, a Cseh Köztársaságban székhellyel rendelkező társaság és annak képviselője részvételével; ez utóbbi jelenleg a büntetőeljárásban tanúként vesz részt.

2. A Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság, Bulgária), amely az alapeljárásban a kérdést előterjesztő bíróság, elrendelte a cseh társaság üzlethelyiségeinek átkutatását, a tanú lakásának átkutatását, az ott esetlegesen talált bizonyos dokumentumok lefoglalását, és a tanú videokonferencia útján történő meghallgatását. Mivel e bizonyítékokat a Cseh Köztársaságban kell beszerezni, a kérdést előterjesztő bíróság szükségesnek ítéli európai nyomozási határozat (a továbbiakban: ENYH) kibocsátását.

3. A bolgár jogszabályok ugyanakkor nem biztosítanak jogorvoslati lehetőséget sem a nemzeti nyomozási cselekménnyel, sem az annak alapján kibocsátott ENYH-val szemben. Mivel a nemzeti jogrendszer nem biztosít hatékony jogorvoslatot a házkutatások és lefoglalások jogszerűségének vitatására, az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) már többször megállapította, hogy e tagállam megsértette az emberi jogok európai egyezményének (a továbbiakban: EJE) 13. cikke szerinti minimumkövetelményeket. Ebben az összefüggésben

¹ Eredeti nyelv: angol.

összeegyeztethető-e a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló 2014/41/EU irányelvvel² és az Európai Unió Alapjogi Chartájával (a továbbiakban: Charta) az, hogy a kibocsátó tagállamban *semmilyen* jogorvoslati lehetőség nem áll rendelkezésre?

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

4. A 2014/41 irányelv (22) preambulumbekzdése úgy rendelkezik, hogy: „Az ENYH ellen rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeknek legalább egyenértékűeknek kell lenniük az adott nyomozási cselekmény ellen belföldi esetben rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekkel. A tagállamoknak nemzeti jogukkal összhangban biztosítaniuk kell e jogorvoslati lehetőségek alkalmazhatóságát többek között azáltal, hogy az érintett feleket kellő időben értesítik a rendelkezésükre álló jogorvoslati lehetőségekről és a vonatkozó szabályokról. [...]”

5. A 2014/41 irányelv 1. cikkének (4) bekezdése a következőket írja elő:

„Ez az irányelv nem módosítja az EUSZ 6. cikkében foglalt alapvető jogok és jogelvek – köztük a büntetőeljárás alá vont személyek védekezéshez való joga – tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettséget, és nem változtat az igazságügyi hatóságok e tekintetben fennálló kötelezettségein.”

6. A 11. cikk felsorolja az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának indokait. E cikk (1) bekezdésének f) pontja úgy rendelkezik, hogy az elismerés vagy végrehajtás megtagadható, ha „alapos okkal feltételezhető, hogy az ENYH-ban megjelölt nyomozási cselekmény végrehajtása összeegyeztethetetlen lenne a végrehajtó államnak az EUMSZ 6. cikke [helyesen: EUSZ 6. cikke], valamint a Charta értelmében fennálló kötelezettségeivel”.

7. Ugyanezen irányelvnek az „Eljárások és biztosítékok a végrehajtó állam számára” című III. fejezetében található 14. cikke a „Jogorvoslat” címet viseli. Szövege a következő:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a hasonló belföldi esetekben igénybe vehetőekkel egyenértékű jogorvoslatok álljanak rendelkezésre az ENYH-ban megjelölt nyomozási cselekmény esetében is.

(2) Az ENYH kibocsátásának érdemi indokait csak a kibocsátó államban benyújtott kereset útján lehet vitatni, a végrehajtó államban az alapjogok garanciáinak sérelme nélkül.

(3) Ha az a nyomozásnak a 19. cikk (1) bekezdésében előírt titkosságát nem veszélyezteti, a kibocsátó hatóságnak és a végrehajtó hatóságnak meg kell tennie a megfelelő intézkedéseket annak biztosítására, hogy tájékoztatásra kerüljön sor a nemzeti jog szerint rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekről, amikor a jogok igénybe vehetővé válnak, és kellő időben ahhoz, hogy ténylegesen gyakorolni lehessen őket.

(4) A tagállamok biztosítják, hogy a jogorvoslat igénybevételére vonatkozó határidők azonosak legyenek a hasonló belföldi esetekben meghatározott határidőkkel, és azokat oly módon alkalmazzák, amely garantálja ezen jogorvoslati lehetőségek tényleges igénybevételét az érintett felek számára.

² 2014. április 3-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 130., 1. o.; helyesbítés: HL 2015. L 143., 16. o.).

(5) A kibocsátó hatóságnak és a végrehajtó hatóságnak tájékoztatnia kell egymást a valamely ENYH kiadása, elismerése vagy végrehajtása ellen benyújtott jogorvoslati kérelmekről.

(6) A jogorvoslati kérelem nem függeszti fel a nyomozási cselekmény végrehajtását, kivéve, ha az a hasonló belföldi esetekben ilyen hatást vált ki.

(7) Az ENYH elismerésének vagy végrehajtásának sikeres megtámadását a kibocsátó állam a nemzeti jogának megfelelően figyelembe veszi. A tagállamok – a nemzeti eljárási szabályok sérelme nélkül – biztosítják, hogy a kibocsátó államban zajló büntetőeljárások során, az ENYH révén szerzett bizonyítékok értékelésekor a védelem jogait, valamint a tisztességes eljáráshoz való jogot tiszteletben tartsák.”

B. A bolgár jog

8. A Zakon za Evropeyskata zapoved za razsledvane (az európai nyomozási határozatról szóló törvény, a továbbiakban: ZEZR) (a DV 2018. február 20-i 16. száma) 6. cikkének (1) bekezdése rögzíti az „európai nyomozási határozat kibocsátásának feltételeit”:

„Az 5. cikk (1) bekezdése szerint illetékes hatóság az egyedi ügy vizsgálatát követően európai nyomozási határozatot bocsát ki, ha a következő feltételek teljesülnek:

1. Az európai nyomozási határozat kibocsátása a büntetőeljárás céljára tekintettel szükséges és arányos; e tekintetben figyelembe veszik a terhelt vagy vádlott jogait.

2. Azon nyomozási és egyéb eljárási cselekmények, amelyek elvégzése céljából az európai nyomozási határozatot kibocsátják, ilyen esetben a bolgár jog szerint azonos feltételek mellett végrehajthatók.”

9. A ZEZR egyetlen rendelkezése sem biztosít lehetőséget az ENYH kibocsátásának megtámadására.

10. A Nakazatelno-protsesualen kodeks (a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv, a továbbiakban: NPK) (a DV 86/05. száma, az előzetes döntéshozatalra utaló végzés idején hatályban lévő változat: a DV 83/19. száma) 161. cikkének (3) bekezdése kimondja, hogy „a bírósági eljárás során a házkutatást és a lefoglalást azon bíróság határozata alapján hajtják végre, amely előtt az ügy folyamatban van”.

11. Az NPK 341. cikkének (3) bekezdése a kifejezetten felsoroltaktól eltérő aktusok esetében kizárja a fellebbezés lehetőségét. Így az NPK nem teszi lehetővé a tanúk meghallgatását vagy lakás, illetve üzlethelyiségek átkutatását és lefoglalást elrendelő bírósági határozatok megtámadását.

12. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti továbbá, hogy a házkutatással és a lefoglalással, illetve a tanúmeghallgatással érintett személy nem támadhatja meg a határozatot, mivel nem fél az eljárásban. Az NPK 318. cikkének (1) bekezdésére hivatkozik, amely szerint a „fellebbviteli bíróság előtti eljárás az ügyészség kifogása vagy az eljárásban részt vevő felek panasza alapján indul”. Az NPK 253. cikke az eljárásban részt vevő felekként az ügyészt, a vádlottat és a védőt, a magánvádlót és a pótmagánvádlót, a magánfelet és a polgári jogi igény érvényesítése során ellenérdekű felet sorolja fel.

III. A tényállás, a nemzeti eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

13. I. Gavanozovot azzal vádolják, hogy olyan bünszervezet vezetője, amelynek célja héatartozás megállapításának kikerülése és különösen nagy összegű héacsalás elkövetése volt. Ezzel összefüggésben a cseh társaság állítólagosan négy valótlan tartalmú számlát állított ki, amelyek nem alapultak tényleges értékesítéseken.

14. Az eljárás tárgyalást megelőző szakaszában nem hajtottak végre nyomozási cselekményt a cseh társasághoz vagy a tanúhoz – a társaság képviselőjéhez – kapcsolódó bizonyítékgyűjtés érdekében. Megállapították mindazonáltal, hogy I. Gavanozov és a tanú tolmács segítségével, vagy angol nyelven kommunikáltak egymással, mivel egyik sem beszélte a másik anyanyelvét.

15. Bár a tanút kétszer idézték, akadályoztatásra hivatkozással nem jelent meg. Helyette cseh nyelven írt nyilatkozatot tett, amelyben kifejtette, hogy az I. Gavanozovval fennálló üzleti kapcsolata során a nyelvi akadályok miatt tolmácsot vett igénybe. A tanú az ezt követő tárgyaláson nem jelent meg, és nem is közölte, hogy mikor tudna megjelenni.

16. A kérdést előterjesztő bírósághoz benyújtott ügyiratok között szerepel egy, I. Gavanozov és a (tanú által képviselt) cseh társaság között létrejött kizárólagos képviselétről szóló, csak bolgár nyelvű szerződés. Ezt a szerződést a tanú írta alá, és szerepel rajta a cseh társaság pecsétje.

17. A kérdést előterjesztő bíróság úgy határozott, hogy új bizonyítékokra van szükség az I. Gavanozov és a tanú között fennálló tényleges kapcsolattal összefüggésben. Ezért a kérdést előterjesztő bíróság a következő nyomozási cselekményeket rendelte el:

- a cseh társaság üzlethelyiségeiben házkutatást és lefoglalást kell végrehajtani annak megállapítása érdekében, hogy a cseh társaság iratai között megtalálható-e a kizárólagos képviselétről szóló szerződés, és hogy készültek-e annak teljesítésével összefüggő iratok;
- a tanú lakásán házkutatást és lefoglalást kell végrehajtani annak megállapítása érdekében, hogy a tanú tart-e a lakásán a bűncselekményre vonatkozó iratokat;
- a tanút videokonferencia keretében kell meghallgatni, mert akadályoztatására hivatkozva nem jelenik meg a bulgáriai meghallgatáson.

18. A nemzeti jog szerint a bíróság e határozata végleges, és nem támadhatják meg sem az eljárásban részt vevő felek, sem az érintett személyek, vagyis sem a cseh társaság, sem pedig a tanú.

19. Tekintettel arra, hogy a nyomozási cselekményeket az illetékes cseh hatóságoknak kell végrehajtaniuk, a kérdést előterjesztő bíróság szükségesnek tartja, hogy ENYH-t bocsásson ki a cseh társaság üzlethelyiségeiben és a tanú lakásán végrehajtandó házkutatás és lefoglalás, valamint a tanú meghallgatása érdekében. A kérdést előterjesztő bíróságnak azonban kétségei vannak a nemzeti jogszabályok uniós joggal való összeegyeztethetőségét illetően, mivel e jogszabályok nem biztosítanak jogorvoslati lehetőséget az ENYH kibocsátásával szemben.

20. A Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság) e ténybeli és jogi körülmények között határozott úgy, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„Összeegyeztethető-e a 2014/41 irányelv 14. cikkének (1)–(4) bekezdésével, 1. cikkének (4) bekezdésével, illetve (18) és (22) preambulumbekkezdésével, valamint a Chartának az EJEE 13. és 8. cikkével összefüggésben értelmezett 47. és 7. cikkével az olyan nemzeti rendelkezés, amely nem ír elő jogorvoslati lehetőséget a lakás és üzlethelyiségek átkutatását, meghatározott tárgyak lefoglalását és tanú meghallgatását elrendelő európai nyomozási határozat kibocsátásával szemben?

Ilyen körülmények között kibocsátható-e európai nyomozási határozat?”

21. Írásbeli észrevételeket a cseh, a francia, az olasz és az osztrák kormány, valamint az Európai Bizottság terjesztett elő.

IV. Értékelés

22. A jelen indítvány felépítése a következő. A 2014/41 irányelv 14. cikke (1) bekezdése hatályának tisztázásával kezdem: valóban alkalmazandó e rendelkezés mind a végrehajtó, mind a kibocsátó tagállamra? (A. szakasz) Ezt követően rátérek az e rendelkezés és a Charta 47. cikke által megkövetelt jogorvoslat jellegére, figyelemmel az EJEE-ben és az EJEB ítélkezési gyakorlatában meghatározott minimumkövetelményekre (B. szakasz). Csak ezek tisztázását követően tudok majd rátérni a kérdést előterjesztő bíróság által a jelen ügyben felvetett fő kérdésre: milyen következtetéseket kell levonnia a kibocsátó hatóságnak abból, hogy a nemzeti joga nem felel meg az EJEE minimumkövetelményeinek, amint azt az EJEB ítélkezési gyakorlata korábban többször megállapította (C. szakasz)?

23. Hozzátehető, hogy ugyanez a kérdést előterjesztő bíróság a Gavanozov ügyben³ már előterjesztett a 2014/41 irányelv 14. cikkére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelmet. A Bíróság az abban az ügyben adott válaszában azonban úgy döntött, hogy arra összpontosít, hogy a kibocsátó hatóságnak hogyan kell kitöltenie az ENYH formanyomtatványt. A főtanácsnokkal⁴ ellentétben a Bíróság nem elemezte a 2014/41 irányelv 14. cikkének pontos következményeit.

A. Alkalmazandó-e a 2014/41 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése a kibocsátó államra?

24. Megjegyzem, hogy a 2014/41 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése hallgat arról, hogy az ott szereplő kötelezettség a kibocsátó vagy a végrehajtó államra vonatkozik-e. A *tagállamokat* terhelő azon kötelezettségre hivatkozik, hogy biztosítaniuk kell, hogy a hasonló belföldi esetekben igénybe vehetőekkel *egyenértékű* jogorvoslatok álljanak rendelkezésre az ENYH-ban megjelölt nyomozási cselekmény esetében is. A 2014/41 irányelvnek a jogorvoslatokról szóló (22) preambulumbekkezdése hasonlóan általános megfogalmazást használ, amikor kimondja, hogy az „ENYH ellen rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeknek legalább egyenértékűeknek kell lenniük az adott nyomozási cselekmény ellen belföldi esetben rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekkel. [...]”.

³ 2019. október 24-i ítélet (C-324/17, EU:C:2019:892).

⁴ Bot főtanácsnok Gavanozov ügyre vonatkozó indítványa (C-324/17, EU:C:2019:312).

25. A 2014/41 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése hasonló e cikk (4) bekezdéséhez, amely szintén a „tagállamoknak” szól, és szintén arra vonatkozó kötelezettséget rögzít, hogy a jogorvoslatokra vonatkozóan egyenértékű és hatékony határidőket írjanak elő. Ugyanakkor a (6) bekezdés nem hivatkozik valamely konkrét tagállamra, és általánosan alkalmazandónak is tűnik. E bekezdések tehát különböznek a 14. cikk más bekezdéseitől, vagyis a (2), a (3), az (5) és a (7) bekezdéstől, amelyek kifejezetten vagy mind a végrehajtó, mind a kibocsátó államra (a (2), (3) és (5) bekezdés), vagy csak a kibocsátó államra (a (7) bekezdés) vonatkoznak.

26. A 2014/41 irányelv 14. cikke (1) bekezdése szövegének általános jellegére és az ott használt más, pontosabb kifejezésekre tekintettel kétség merülhet fel a tekintetben, hogy e rendelkezés melyik államra, vagyis a végrehajtó és/vagy a kibocsátó államra alkalmazandó-e. E kétségeket a 2014/41 irányelv szerkezete és logikája is felerősítheti.

27. Először is, a 2014/41 irányelv 14. cikke az „Eljárások és biztosítékok a végrehajtó állam számára” című III. fejezetben található. A 2014/41 irányelv azon rendelkezései azonban, amelyek elsődlegesen a *kibocsátó* államot érintik, az irányelv „Eljárások és biztosítékok a kibocsátó állam számára” című II. fejezetében találhatók. Hol a logika abban, hogy a jogorvoslatokra vonatkozó, a kibocsátó tagállamok számára előírt kötelezettségeket az irányelvnek a végrehajtó tagállammal foglalkozó szakaszában helyezték el?

28. Másodszor, meglehetősen nehezen belátható, hogy a *kibocsátó* tagállam számára pontosan mit jelentene az *egyenértékű* jogorvoslatok rendelkezésre állására vonatkozó kötelezettség. Az e tagállam által elrendelt nyomozási cselekmények valószínűleg főszabály szerint egyenértékűek, mivel általában ezeket minden bizonnyal először nemzeti jogi aktus formájában bocsátják ki. Vagy hallgatólagosan azt feltételezik, hogy lehetnek olyan tagállamok, amelyek kizárólag olyan körülmények között, amikor ENYH-t bocsátanak ki, kifejezetten eltérnének az általános nemzeti jogorvoslati rendszerüktől, hogy így ténylegesen hátrányosan megkülönböztessék a más tagállamokban végrehajtandó nyomozási cselekményeket (és azok tekintetében csökkentsék a védelem szintjét)?

29. Egy ilyen forgatókönyv igencsak nehezen elképzelhető. Ezenkívül a 2014/41 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján a kibocsátó állam csak akkor bocsáthat ki ENYH-t, ha „az ENYH-ban megjelölt nyomozási cselekmény(ek)e)t ugyanezen feltételek mellett egy hasonló belföldi ügyben is elrendelhetnék volna”. Ezek a cselekmények ezért főszabály szerint már valamely nemzeti jogorvoslati rendszer hatálya alá tartoznak, amennyiben ilyen jogorvoslatok léteznek.

30. Így logikai és strukturális szempontból észszerűbb lenne, ha a 2014/41 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése az a végrehajtó tagállamokra lenne alkalmazandó. A kölcsönös elismerés rendszerében az egyenértékűség biztosítékai általában inkább a végrehajtó tagállamokra vonatkoznak, mintsem a kibocsátó tagállamokra. Ez utóbbiak tekintetében az egyenértékűség követelménye valamelyest körkörösnek tűnik.

31. Ugyanakkor a jelen eljárásban érintett valamennyi fél hallgatólagosan azt a kiinduló feltételezést látszik elfogadni, hogy a 2014/41 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése a *mindkét oldalon* – vagyis *végrehajtó* tagállamként vagy *kibocsátó* tagállamként – eljáró tagállamokra alkalmazandó. Az alábbi okokból ezt a feltételezést én is el tudom fogadni kiindulópontként.

32. Először is, és talán ez a legeggyértelműbb, ott a nyelv és a szintaxis kérdése: első ránézésre a minden további minősítés nélküli „tagállamokat” a legtermészetesebb úgy értelmezni, hogy az mindkettőre vonatkozik, a végrehajtó és a kibocsátó tagállamra.

33. Ezenkívül, amint azt a jelen indítvány fenti 25. pontjában kifejtettem, a 2014/41 irányelv 14. cikke különböző bekezdéseiben kifejezetten *végrehajtó* vagy *kibocsátó* tagállamokra vagy *végrehajtó és kibocsátó* hatóságokra hivatkozik. Hasonlóképpen, rendszerszintű analógiaként, a biztosítási intézkedésekről szóló kerethatározat⁵ és az európai bizonyításfelvételi parancsról szóló kerethatározat⁶ a jogorvoslatokra vonatkozó rendelkezéseiben *tagállamokra* hivatkozott, mielőtt kifejezetten megjelölte volna a kibocsátó, illetve végrehajtó államban rendelkezésre álló jogorvoslatok bizonyos aspektusait. Hasonló mintát követ a befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatok kölcsönös elismeréséről szóló (EU) 2018/1805 rendelet.⁷ E rendelet 33. cikke „A *végrehajtó* államban rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségek a befagyasztást elrendelő határozat vagy az elkobzást elrendelő határozat elismerésével és végrehajtásával szemben” címet viseli.⁸ Ugyanezt a megközelítést követte e rendelet jogelődje.⁹

34. Úgy tűnik tehát, hogy amikor az uniós jogalkotó világosan kívánt fogalmazni és valóban kifejezetten különbséget kívánt tenni a kibocsátó és a végrehajtó tagállam között, erre egyértelműen képes volt. Az a körülmény, hogy az uniós jogalkotó úgy döntött, hogy a 2014/41 irányelv 14. cikkének (1) bekezdésében (és a 14. cikk (4) bekezdésében is) az általánosabb „tagállam” kifejezést használja, arra a szándékra látszik utalni, hogy az – a III. fejezet címe¹⁰ ellenére – a kibocsátó és a végrehajtó államra egyaránt kiterjedjen. Ezen túlmenően, ha e fejezet tartalmazhat kifejezetten a *kibocsátó* államokra vonatkozó rendelkezéseket annak ellenére, hogy címe csak a *végrehajtó* államra hivatkozik, akkor ugyanez a fejezet kétségtől tartalmazhat olyan rendelkezéseket is, amelyek az együtt a „tagállamok” kifejezéssel jelölt kibocsátó és végrehajtó államok számára egyaránt relevánsak.

35. Másodszor, az, hogy a 2014/41 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése a kibocsátó tagállamra is alkalmazandó lehet, ezen irányelv 14. cikkének (2) bekezdéséből is levezethető. E két bekezdés a „joghatóság megosztását” eredményezi. Míg a 14. cikk (1) bekezdése a jogorvoslatok egyenértékűségére vonatkozó általános kötelezettséget ír elő, a 14. cikk (2) bekezdése az ENYH kibocsátása *érdemi* indokainak felülvizsgálatát a *kibocsátó* államnak tartja fenn.

36. Teljességgel logikus az, hogy az érdemi indokok felülvizsgálata kizárólag a kibocsátó tagállam joghatóságába tartozik. Ugyanakkor, ha a 2014/41 irányelv 14. cikkének (2) bekezdését joghatóságot kizáró rendelkezésként értelmeznénk (amely az érdemi indokok bírósági felülvizsgálatát elvonja a végrehajtó tagállamtól), ez nem arra a kiinduló feltételezésre utalna egyúttal, hogy a kibocsátó tagállamban valamiféle felülvizsgálati lehetőség áll fenn? Ellenkező esetben ezen irányelv 14. cikkének (2) bekezdése nem azt jelentené, hogy „csak a kibocsátó tagállam biztosíthatja az ENYH érdemi indokainak felülvizsgálatát”, hanem a gyakorlatban azt,

⁵ A vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról szóló, 2003. július 22-i 2003/577/IB tanácsi kerethatározat (HL 2003. L 196., 45. o.; magyar nyelvű kiadás 19. fejezet, 6. kötet, 185. o.) „Jogorvoslat” című 11. cikke.

⁶ A büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításfelvételi parancsról szóló, 2008. december 18-i 2008/978/IB tanácsi kerethatározat (HL 2008. L 350., 72. o.) „Jogorvoslat” című 18. cikke.

⁷ 2018. november 14-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2018. L 303., 1. o.).

⁸ Kiemelés tőlem.

⁹ A kölcsönös elismerés elvének a vagyoneklobzást elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról szóló, 2006. október 6-i 2006/783/IB tanácsi kerethatározat (HL 2006. L 328., 59. o.) 9. cikke.

¹⁰ Hozzátehető, hogy e cím szövege „Eljárások és biztosítékok a végrehajtó állam számára”, nem pedig „Eljárások és biztosítékok a végrehajtó tagállamban”. Kétségtelenül igaz, hogy a kibocsátó *tagállamban* történő, alapvető mértékű jogvédelem egyfajta biztosítékok jelent a végrehajtó tagállam számára. Kiemelés tőlem.

hogy „ilyen felülvizsgálatot senki nem biztosíthat”, amennyiben a kibocsátó államban nincs ilyen felülvizsgálat. Egy olyan ügyben, mint a jelen ügy, a 14. cikk (2) bekezdése a semmibe történő továbbutalásnak felelne meg. Az a kockázat, amelyre ez az olvasat rávilágít, így ahhoz a javaslatához vezethet, hogy a 14. cikk (2) bekezdésének (szűkebb) hatálya és fókusza valójában arra utalhat, hogy a 14. cikk (1) bekezdésének tágabbnak, illetve a végrehajtó és a kibocsátó tagállamra egyaránt alkalmazandónak kell lennie.

37. Harmadszor, ezt a következtetést a 2014/41 irányelv átfogó célja is megerősíti. Amint azt a Bíróság megjegyezte, ez az irányelv az ENYH-ra mint egyetlen eszközre épülő, egyszerűsített és hatékonyabb rendszer bevezetése útján „az igazságügyi együttműködés megkönnyítésére és meggyorsítására irányul annak érdekében, hogy elősegítse az Unió azon célkitűzésének elérését, hogy a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének azon nagy fokú bizalomra épülő térségévé váljon, amelynek a tagállamok között fenn kell állnia”¹¹. E bizalom „azon a megdönthető vélelmen alapul, hogy a többi tagállam tiszteletben tartja az uniós jogot, különösen pedig az alapvető jogokat”¹². Az, hogy a 2014/41 irányelv egyszerre fordít figyelmet az igazságügyi együttműködés hatékonyságára és az alapvető jogok tiszteletben tartására, az 1. cikk (2) és (4) bekezdésében fejeződik ki. Míg az 1. cikk (2) bekezdése az ENYH végrehajtására vonatkozó kötelezettséget ír elő, ugyanezen cikk (4) bekezdése az alapvető jogok tiszteletben tartásának szükségességére emlékeztet.

38. Ehhez az egyensúlyhoz a 2014/41 irányelv 14. cikke is hozzájárul azáltal, hogy az adott tagállamokban a jogorvoslatok tekintetében már létező megoldásokra támaszkodik. Ennek az egyenértékűsége vonatkozó kötelezettségnek az olyan értelmezése, hogy az a végrehajtó és a kibocsátó államra egyaránt alkalmazandó, így mindkét állam tekintetben fenntartja a hatékonyság és az alapvető jogok védelme közötti fent említett egyensúlyt. Az ezzel ellentétes megoldás, amely szerint a 14. cikk (1) bekezdése csak a végrehajtó államra alkalmazandó, legalábbis hallgatólagosan meghagyná a tagállamoknak azt a lehetőséget, hogy az ENYH-val szembeni jogvédelmet a hasonló belső helyzethez képest gyengébbé tegyék.

39. Igaz, hogy – amint arra a fenti 28. és 29. pontban már utaltam – nem rögtön nyilvánvaló, hogy egy kibocsátó tagállam hogyan és miért tenne szándékosan különbséget a tisztán nemzeti nyomozási cselekmények és az ENYH-ként kibocsátott ugyanezen cselekmények között.

40. Ugyanakkor az esetleges ilyen hátrányos megkülönböztetés nem kell, hogy feltétlenül a tagállam általi *szándékos* különbségtétel eredménye legyen. Létrejöhét egyszerűen a nemzeti jog szerinti különböző eljárási szabályok eredményeként, különösen, ha az ENYH kibocsátásához nincs szükség arra, hogy először legyen egy annak megfelelő nemzeti eljárásjogi aktus. Így ugyanis tekinthető úgy, hogy az egyenértékűség követelménye megakadályozza, hogy ez az állam – szándékán kívül – a belföldön végrehajtott ugyanazon nyomozási cselekményekhez képest kevésbé kedvező jogorvoslati rendszer hatálya alá vonja az ENYH-kat pusztán amiatt, hogy azokra más eljárási szabályok vonatkoznak. Ily módon az egyenértékűsége vonatkozó kötelezettség célja annak megakadályozása, hogy a tagállamok a tisztán belföldi nyomozási cselekményekkel érintett személyekhez képest meggyengítsék az ENYH-ban foglalt nyomozási cselekményekkel érintett személyek jogvédelmét.¹³

¹¹ 2020. december 8-i Staatsanwaltschaft Wien (Hamisított átutalási megbízások) ítélet (C-584/19, EU:C:2020:1002, 39. pont).

¹² Uo., 40. pont.

¹³ Az európai bizonyításfelvételi parancsról szóló kerethatározathoz hasonlóan, amely az egyenértékűsége vonatkozó kötelezettséget a jogorvoslatokkal foglalkozó 18. cikkének (2) bekezdésében kifejezetten a *kibocsátó* állam számára írta elő. Lásd a fenti 6. lábjegyzetet.

41. A fentiekre tekintettel úgy vélem, hogy a 2014/41 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése megköveteli, hogy mind a kibocsátó, mind a végrehajtó tagállamban tartsák tiszteletben az egyenértékű jogorvoslatokra vonatkozó kötelezettséget, amennyiben ilyen jogorvoslatok léteznek.

42. Bár egyik érdekelt fél sem vetette fel ezt a konkrét kérdést, ezt az előzetes következtetést mégis igencsak lényegesnek tartom. A kibocsátó tagállamban fennálló jogorvoslatok konkrét kérdése csak akkor tartozik a Charta 51. cikkének (1) bekezdése alkalmazásában az uniós jog hatálya alá, ha a 2014/41 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése a kibocsátó tagállamra is alkalmazandó, megalapozva ezzel a Chartán alapuló valamennyi biztosítékot, köztük a Charta 47. cikkét is. Ha nem ez lenne a helyzet, úgy lehetne tekinteni, hogy a 2014/41 irányelv egyáltalán nem szabályozza a kibocsátó tagállamban fennálló jogorvoslatokat, és ennél fogva erre a konkrét kérdésre a Charta sem lenne alkalmazható.

43. Ugyanakkor az a következtetés, hogy a 2014/41 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése alkalmazandó a kibocsátó tagállamban fennálló jogorvoslatokra, nem sokat mond a szükséges jogorvoslatok pontos jellegéről. Így a kérdés középpontjában a kibocsátó tagállamoktól a 2014/41 irányelvnek a Charta rendelkezéseivel együttesen értelmezett 14. cikkének (1) bekezdése alapján megkövetelt pontos jogorvoslat áll.

B. Mi a jogorvoslat a 2014/41 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése értelmében?

44. A jogorvoslatokkal kapcsolatban a tagállamok számára előírt kötelezettséget illetően a 2014/41 irányelv 14. cikke (1) bekezdésének megfogalmazása meglehetősen egyértelmű. Ezt a kötelezettséget az *egyenértékűség* követelményére korlátozza, amint arra a cseh, a francia és az osztrák kormány, valamint a Bizottság is rámutatott.¹⁴

1. A követelmény eredete: a nyomozási cselekmények sokfélesége és jellege

45. Úgy tűnik, hogy az egyenértékűség követelménye az előkészítő anyagokban elismert, azzal kapcsolatos nehézség következménye, hogy olyan részletesebb megoldást határozzanak meg, amely tiszteletben tartja az új irányelv hatálya alá kerülő különböző nyomozási cselekmények tekintetében nemzeti szinten létező jogorvoslati rendszerek sokféleségét. Az irányelv indokolása rámutatott, hogy a bizonyítok gyűjtése olyan terület, amelynek tekintetében jelentős különbségek állnak fenn a nemzeti rendszerek között, és hangsúlyozta, hogy úgy kell megerősíteni az ezen a területen való együttműködést, hogy nem érintik a nemzeti rendszerek alapvető vonatkozásait és különbségeit. Ezért „nem [volt] célszerű [...] a jogorvoslatra vonatkozóan egyetlen rendszert meghatározni”¹⁵.

¹⁴ Lásd még: 2020. december 8-i Staatsanwaltschaft Wien (Hamisított átutalási megbízások) ítélet (C-584/19, EU:C:2020:1002, 60. pont).

¹⁵ A Belga Királyság, a Bolgár Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Spanyol Királyság, az Osztrák Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Svéd Királyság kezdeményezése a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozóan – Indokolás (HL 2010. C 165., 22. o.) (2010. június 3-i 9288/10 ADD 1 tanácsi dokumentum).

46. A jogelődjeivel ellentétben ugyanis, amelyek hatálya szűkebb volt,¹⁶ a 2014/41 irányelv főszabály szerint minden nyomozási cselekményre alkalmazandó.¹⁷ Bizonyos nyomozási cselekmények kényszerítő jellegűek lehetnek, míg mások nem azok. Egyes nyomozási cselekményeket nyilvánosan végezhetnek, míg mások fogalmilag leplezettek. Ezt maga a 2014/41 irányelv szemlélteti azon számos nyomozási cselekmény felsorolásával, amelyek rendszerét részletesebben szabályozza.¹⁸

47. A nyomozási cselekmények és nemzeti jogorvoslati rendszerek *sokfélesége* magyarázhatja, hogy a jogalkotó miért döntött úgy, hogy a 2014/41 irányelv 14. cikkének (1) bekezdésében szereplő kötelezettséget az egyenértékűség követelményére korlátozza, és e tekintetben eltérjen a jogorvoslati lehetőség biztosítására vonatkozó, általánosan megfogalmazott kötelezettségtől, amelyet a 2014/41 irányelv – szűkebb hatályú – elődei fogadtak el.¹⁹ E tekintetben egyetértek a cseh kormánnyal.

48. Ugyanakkor nem a 2014/41 irányelv hatálya alá tartozó nyomozási cselekmények sokfélesége az egyetlen olyan tényező, amelynek meg kell határoznia a 2014/41 irányelv által a jogorvoslatok tekintetében előírt kötelezettség jellegét. Egy további releváns elem a büntetőeljáráson mint egészen belül maga a nyomozási cselekmények *jellege*.

49. E tekintetben egy nyomozási cselekménnyel érintett személy helyzete egyértelműen különbözik a végleges bírósági határozat címzettjének helyzetétől. Míg ez utóbbi összefüggésben az eljárási jogokra vonatkozó teljes körű biztosítékoknak kell érvényesülniük, és azokat az eljárás egésze során tiszteletben kell tartani, ugyanennek az eljárási követelménynek az önmagukban vizsgált nyomozási cselekményekre történő alkalmazása valószínűleg csökkentené e cselekmények, vagy legalábbis több ilyen cselekmény gyakorlati értékét. Annak előírása ugyanis, hogy a házkutatásról vagy a banki (vagy más) műveletek folyamatos nyomon követéséről először megfelelően értesíteni kell az érintett személyt, és e személyeknek lehetőséget kell biztosítani azok bíróság előtti megtámadására, ténylegesen aláásná e nyomozási cselekmény minden gyakorlati hasznát.

2. A 2014/41 irányelv minimumkövetelményei

50. A fentiek ugyanakkor nem jelentik azt, hogy az ENYH kibocsátására és végrehajtására semmilyen követelmény nem vonatkozik. A Bíróság a Staatsanwaltschaft Wien ítéletben már megjegyezte, hogy a 2014/41 irányelvben „olyan jogi keret [...] [létezik], amely az érintett személy alapvető jogai védelmének biztosítására egy sor garanciát tartalmaz mind az [ENYH] kibocsátása vagy érvényesítése szakaszában, mind pedig annak végrehajtása során”²⁰.

¹⁶ Lásd a 2014/41 irányelv 34. cikkét, amely kimondja, hogy a 2014/41 irányelv felváltja az Európa Tanácsnak a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 1959. április 20-i európai egyezménye, valamint ennek két kiegészítő jegyzőkönyve, továbbá az egyezmény 26. cikkének értelmében kötött kétoldalú megállapodások, a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény; az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló egyezmény és annak jegyzőkönyve, a 2003/577 kerethatározat, és a 2008/978 kerethatározat megfelelő rendelkezéseit. Lásd a fenti 5. és 6. lábjegyzetet.

¹⁷ A közös nyomozócsoportok kivételével, amelyeket továbbra is a közös nyomozócsoportokról szóló 2002. június 13-i 2002/465/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 162., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 15. o.) szabályoz.

¹⁸ Lásd a 2014/41 irányelv „Egyes nyomozási cselekményekre vonatkozó különleges rendelkezések[ről]” szóló IV. fejezetét, amely például az őrizetben levő személyek ideiglenes átadására, a videokonferencia vagy telefonkonferencia segítségével történő meghallgatásra, a bankoknál és egyéb pénzintézeteknél vezetett számlákra vagy banki ügyletekre és egyéb pénzügyi műveletekre vonatkozó információk megszerzésére vagy a fedett nyomozásra vonatkozik. Az V. fejezet a titkos távközlési információgyűjtéssel foglalkozik.

¹⁹ Lásd a fenti 5. és 6. lábjegyzetet.

²⁰ 2020. december 8-i Staatsanwaltschaft Wien (Hamisított átutalási megbízások) ítélet (C-584/19, EU:C:2020:1002, 69. pont).

51. Amint arra a jelen eljárásban észrevételeket benyújtó valamennyi fél helytállóan rámutat ugyanis, a 2014/41 irányelvvel kialakított rendszer nem érintheti hátrányosan a Chartából, valamint a Charta 52. cikkének (3) bekezdése értelmében az EJEE-ben rögzített és az EJEB által megfogalmazott minimumkövetelményekből eredő alapjogok védelmét.

52. Az e biztosítékok szigorú tiszteletben tartása talán még fontosabb a nemzeti büntetőeljárásban részt vevő harmadik fél számára. Érdemes szem előtt tartani, hogy a vádlott vagy terhelt személlyel ellentétben nem valószínű, hogy az ilyen harmadik személyek valamely későbbi szakaszban eljárási jogokkal rendelkezzenek vagy legalább közvetetten – például a megszerzett bizonyítékok kizárásának kérése vagy a végleges határozat megtámadása útján – vitathassák a nyomozási cselekmények jogszerűségét.

53. Így az ENYH kibocsátására vonatkozó követelmények (és az abban foglalt biztosítékok) kettős jellegűek: először is, maga a 2014/41 irányelv által előírt követelmények, és másodszor, az alapvető jogok átfogó tiszteletben tartása, amely jogokra az irányelv rendelkezései hivatkoznak, anélkül hogy azokat közelebbről meghatároznák.

54. Az első kategóriában a 2014/41 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy ENYH-t csak akkor lehet kibocsátani, ha ez az adott eljárás céljából szükséges és arányos, valamint, ha az abban megjelölt nyomozási cselekményeket ugyanezen feltételek mellett egy hasonló belföldi ügyben is elrendelhetnék volna. A szükséges minimális beavatkozás e megközelítését az irányelv más rendelkezései is tükrözik, amelyek közös nevezője azon beavatkozás minimalizálása vagy teljes kizárása, amelyhez az adott nyomozási cselekmény vezethet.²¹

55. A második kategóriát illetően az ENYH-k mindkét oldalon, mind a kibocsátó, mind a végrehajtó tagállamban az alapvető jogok tiszteletben tartásához kapcsolódnak. A 2014/41 irányelv 1. cikkének (4) bekezdése először emlékeztet a tagállamok arra vonatkozó általános kötelezettségére, hogy tiszteletben tartsák az EUSZ 6. cikkben foglalt alapvető jogokat és jogelveket. Ezt az általános kijelentést pontosítja a 11. cikk (1) bekezdésének f) pontja, amely az ENYH elismerése vagy végrehajtása megtagadásának *általános és kifejezett* indokát vezeti be arra az esetre, ha „alapos okkal feltételezhető, hogy az ENYH-ban megjelölt nyomozási cselekmény végrehajtása összeegyeztethetetlen lenne a végrehajtó államnak az EUSZ 6. cikke, valamint a Charta értelmében fennálló kötelezettségeivel”.

56. Ugyanakkor a magának az ENYH-nak a megtámadását lehetővé tévő jogorvoslatokat illetően el kell ismerni, hogy a nyomozási cselekmény jellege gyakran nem lesz összeegyeztethető e cselekmény külön és előzetesen történő megtámadásának lehetőségével, ahol a megtámadás hatása a cselekmény végrehajtása elhalasztásának vagy teljes kizárásának lehetőségében áll.

57. Másként fogalmazva, az az állítás, hogy mindig fenn kell állnia az adott cselekmény jogszerűségének bíróság előtti vitatását lehetővé tévő bírósági jogorvoslat formájában megjelenő előzetes jogorvoslatnak, aligha valószínű, hogy a nyomozással érintett személyek alapvető jogainak védelme és a nyomozási cselekmények szükséges hatékonysága közötti megfelelő egyensúlyt.

²¹ Például a 2014/41 irányelv 10. cikkének (3) bekezdése értelmében „[a] végrehajtó hatóság olyan esetekben is folyamatlan az ENYH-ban megjelölttől eltérő nyomozási cselekményhez, ha a végrehajtó hatóság által választott nyomozási cselekmény kisebb beavatkozással járó eszközök révén ugyanazzal az eredménnyel jár, mint az ENYH-ban megjelölt nyomozási cselekmény”. Ezenkívül a IV. fejezet különböző típusú nyomozási cselekményeket részletező vonatkozó rendelkezései a 2014/41 irányelv 11. cikkében foglalt általános felsoroláson túlmenően az elismerés és a végrehajtás megtagadásának különös indokait rögzítik.

58. A fentiekben említett cselekmények sokfélesége és általános jellege ezért véleményem szerint magyarázatot szolgáltat arra, hogy az uniós jogalkotó miért korlátozta a 2014/41 irányelv 14. cikkének (1) bekezdésében szereplő kötelezettséget az egyenértékűség követelményére. Ez azt jelenti, hogy ahol nincs jogorvoslati lehetőség, az irányelv 14. cikkének (1) bekezdése nem követeli meg, hogy a tagállam jogorvoslati lehetőséget vezessen be. Amint arra a cseh és a német kormány rámutat, úgy tűnik, hogy a Bíróság a Gavanozov ítéletben már ezt az álláspontot fejezte ki, figyelemmel arra, hogy a jogorvoslatok kibocsátó államban történő rendelkezésre állására való hivatkozás során ismételten az „adott esetben” kifejezést használta.²²

59. Ehhez az állításhoz azonban egy meglehetősen fontos fenntartás kapcsolódik: az egyenértékűség logikailag csak akkor elfogadható, ha a kibocsátó államban fennálló helyzet, amelyre az egyenértékűség követelménye vonatkozik, maga összhangban áll az alapvető jogok védelmének a Charta és az EJEE által előírt minimumkövetelményeivel. E tekintetben ugyanis egyetértek a francia és az osztrák kormánnyal, valamint a Bizottsággal, amelyek rámutatnak, hogy a 2014/41 irányelv azon a feltevésen alapul, hogy a tagállamok tiszteletben tartják az alapvető jogokat. Egyszerűen fogalmazva, az egyenértékűség csak *akkor* fogadható el, ha nem az EJEE minimumkövetelményei „egyenértékű megsértésének” igazolása érdekében hivatkoznak rá.

3. Az alapvető jogokkal kapcsolatos minimumkövetelmények az EJEE alapján

60. Ebben az összefüggésben röviden be kell mutatni az EJEB által rögzített minimumkövetelményeket. A kérdést előterjesztő bíróság, valamint több érdekelt fél is az EJEB olyan ítélkezési gyakorlatának sorára mutat rá, amelyekben a házkutatási és lefoglalási határozatok elleni jogorvoslat hiányára tekintettel ismételten megállapították Bulgária felelősségét az EJEE 13. cikkének megsértése miatt.²³

61. A Charta megfelelő rendelkezéseinek értelmezését illetően a Charta 52. cikkének (3) bekezdése előírja, hogy az EJEE jelenti azt az alsó küszöböt, amely alá a Chartában biztosított védelem nem süllyedhet. Az EJEE 13. cikke legalábbis részben a Charta 47. cikke első bekezdésének felel meg. A Charta 47. cikke ugyanakkor bíróság előtti jogorvoslatot követel meg, míg az EJEE 13. cikke esetében nem szükségképpen ez a helyzet.²⁴

62. Az azzal kapcsolatos kétségek eloszlatása érdekében, hogy a nyomozási cselekmények tekintetében pontosan mit követel meg a Charta 47. cikke a bíróság előtti jogorvoslatot illetően, fontos pontosan felidézni az EJEB ítélkezési gyakorlatában rögzített minimumkövetelményeket.

63. Az EJEB következetesen egyértelművé tette, hogy az EJEE 13. cikke szerinti „hatékony jogorvoslat” fogalma annak lehetőségét követeli meg, hogy a házkutatásra és lefoglalásra vonatkozó határozatoknak mind a *jogszerűségét*, mind a *végrehajtásának* módját vitatni lehessen.

²² 2019. október 24-i Gavanozov ítélet (C-324/17, EU:C:2019:892, 25., 29., 30., 32., 33., 37., 38. pont, valamint az ítélet rendelkező része).

²³ EJEB, 2017. január 19., Posevini kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2017:0119JUD006363814, 83–87. §). Lásd még: EJEB, 2007. július 26., Peev kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2007:0726JUD006420901, 70. §); 2008. május 22., Ilya Stefanov kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2008:0522JUD006575501, 59. §); 2013. október 15., Gutsanovi kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2013:1015JUD003452910, 234. és 235. §); 2014. szeptember 30., Prezhdarovi kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2014:0930JUD00084290, 26–28., 30. és 31., valamint 49–52. §); 2016. február 16., Govedarski kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2016:0216JUD003495712, 38–40. és 72–75. §); 2016. március 31., Stoyanov és társai kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2016:0331JUD005538810, 152. §); 2016. június 9., Popovi kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2016:0609JUD003965111, 122. §).

²⁴ Magyarázatok az Alapjogi Chartához (HL 2007. C 303., 17. o.).

64. Az EJEB megállapította, hogy az EJEE 13. cikke szerinti „hatékony jogorvoslat” fogalma nem előfeltételezi a határozat kibocsátása házkutatás előtt történő megtámadásának lehetőségét.²⁵ A Posevini ítéletben ugyanakkor az EJEB hozzátette, hogy a rendőrséggel szembeni, a házkutatás és lefoglalás végrehajtása miatti fegyelmi intézkedés nem tekinthető az EJEE 13. cikke értelmében vett jogorvoslatnak. Az EJEE 13. cikkének vizsgálata keretében az releváns, hogy a házkutatással és lefoglalással érintett személy igénybe vehetett-e olyan eljárást, amely lehetővé tette számára, hogy e nyomozási cselekmény jogszerűségét vitassa, és annak jogszerűtlen elrendelése vagy végrehajtása esetén sérelmére megfelelő orvoslást kapjon.²⁶ Az EJEB hangsúlyozta, hogy biztosított kell, hogy legyen annak lehetősége, hogy „magát a házkutatást, vagy elrendelésének vagy engedélyezésének módját vitassák”²⁷.

65. Másként fogalmazva, egyrészt a rendőrséggel szemben a „keménykező” végrehajtási módszerek miatti fegyelmi eljárás kezdeményezésére irányuló kereset nem elegendő az EJEE 13. cikke szerinti jogorvoslat követelményének kielégítéséhez. Másrészt e rendelkezés nem terjed odáig, hogy a házkutatást és lefoglalást elrendelő bírósági határozat elleni olyan fellebbezést követeljen meg, amely a házkutatás és lefoglalás végrehajtása előtt rendelkezésre állna. Az EJEB nem követeli meg, hogy a jogorvoslat lehetővé tegye az érintett személy számára a házkutatás és lefoglalás végrehajtásának megakadályozását, vagy azt, hogy e jogorvoslat a házkutatáshoz és lefoglaláshoz kapcsolódó eljárás valamely meghatározott pontján álljon rendelkezésre. Az sem követelmény, hogy a vonatkozó jogorvoslat azon büntetőeljárás keretében legyen elérhető, amelyhez a házkutatás és lefoglalás kapcsolódik.

66. A következő következtetéseket vonom le az EJEB ítélkezési gyakorlatából. Először is, *valamely szakaszban* fenn kell, hogy álljon a házkutatás és lefoglalás jogszerűségének vitatására vonatkozó lehetőség, azonban (logikusan) nem szükségképpen ezen intézkedés végrehajtása előtt. Másodszor, e felülvizsgálatnak és kezdeményezésének egyértelműen az érintett *személytől* kell függnie. Nem függhet harmadik fél kezdeményezésétől vagy belátásától, például a rendőrségen belüli belső vizsgálatától. Harmadszor, a házkutatás és lefoglalás mindkét aspektusának – vagyis nem csak az intézkedés végrehajtásának módjával kapcsolatos esetleges túlkapásoknak, hanem eleve az intézkedés tényleges elrendelése jogszerűségének is – felülvizsgálhatónak kell lennie.

67. Egyszerű példával élve: ha a rendőrség egy reggel berúgja valakinek az ajtaját, e személynek lehetősége kell, hogy legyen arra, hogy a tagállam valamely szerve előtt utólagos felülvizsgálatot kezdeményezzen, amely nem korlátozódik annak ellenőrzésére, hogy valóban szükséges volt-e a bejárati ajtó berúgása vagy a házkutatás során az azzal szemben állítólagosan ellenállást tanúsító személy kezének eltörése (az intézkedés *végrehajtásának módja*), hanem azt is megállapítja, hogy e házkutatást egyáltalán jogszerűen rendelték-e el (magának az intézkedésnek a *jogszerűsége*).

68. Ez az EJEE által biztosított jog jellege. *E jog* esetleges biztosítása keretében garantálja a Charta 47. cikke annak lehetőségét, hogy – megfelelő időben – bíróság előtt jogorvoslattal lehessen élni.

²⁵ EJEB, 2008. május 22., Ilya Stefanov kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2008:0522JUD006575501, 59. §).

²⁶ Lásd: EJEB, 2017. január 19., Posevini kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2017:0119JUD00636381, 84. §). Lásd még: EJEB, 2016. február 16., Govedarski kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2016:0216JUD003495712, 94. §), ahol az EJEB megjegyezte, hogy „aucune disposition du droit interne ne permettait [aux demandeurs] de contester la régularité et la nécessité d’une perquisition du domicile [...]”. 2014. szeptember 30-i Prezhdarovi kontra Bulgária ítéletében (CE:ECHR:2014:0930JUD000842905, 50. §) az EJEB megjegyezte, hogy a bírósági felülvizsgálat hatályára vonatkozó egyértelmű szabályok hiánya problémát jelent, csakhogy mint a házkutatás és lefoglalás jogszerűsége és indokolása mindennemű érdemi felülvizsgálatának hiánya.

²⁷ Lásd: EJEB, 2017. január 19., Posevini kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2017:0119JUD006363814, 85. §).

69. Ugyanakkor az a körülmény, hogy a Charta 47. cikkének első bekezdése alapján lehetőség kell, hogy legyen a megállapítások független bíróság előtti vitatására, nem változtat az alapul fekvő jog jellegén, és nem is akadályozza valamely közigazgatási jogorvoslat vagy azon kötelezettség előzetes beiktatásának lehetőségét, hogy először közigazgatási panaszt kelljen benyújtani, mielőtt az ügyben nemzeti bírósághoz fordulnának.²⁸

4. Közbenső összefoglalás és a valódi probléma

70. Ebben az összefüggésben tekintve és értelmezve semmi olyan nincs az EJEB ítélkezési gyakorlatában, ami megakadályozhatná a 2014/41 irányelv szerinti nyomozási cselekmények végrehajtását. Hasonlóképpen nem problematikus az sem, hogy a Charta 47. cikke – adott esetben – mindkettőre alkalmazható: a nyomozási cselekmény végrehajtó tagállamban (a végrehajtó tagállam hatóságai által) történő végrehajtásának módjára, valamint azon határozat jogszerűségére, amely alapján a kibocsátó tagállam hatóságai az ENYH-t kibocsátották. A joghatóság 2014/41 irányelv 14. cikkének (1) és (2) bekezdése által megvalósított megosztása éppen ezt a megközelítést látszik tükrözni.

71. A 2014/41 irányelv megfelelő hatályára, valamint az EJEB ítélkezési gyakorlatára és az előírt minimumkövetelményekre vonatkozó mindezen pontosításokra szükség volt ahhoz, hogy meg lehessen foglalmazni, majd vizsgálni lehessen a jelen ügyben felmerülő valódi problémát. A kérdés nem feltétlenül a nemzeti jogszabályoknak a 2014/41 irányelv valamely konkrét rendelkezésével való összeegyeztethetőségére vonatkozik. A valódi kérdés egy lépéssel előrébb, metaforikusan a teljes rendszer kapuinál helyezkedik el: kibocsáthat-e valamely tagállam ENYH-kat, noha tisztában van azzal, hogy ezek a jogi aktusok sértik az EJEE minimumkövetelményeit és így a védelem uniós jog alapján megkövetelt minimális szintjét is?

C. Az EJEE minimumkövetelményeit sértő tagállam nem bocsáthat ki olyan ENYH-kat, amelyeket szükségképpen ugyanilyen típusú jogsértés jellemez

72. A jelen eljárásban felvetett második kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság arra kérdez rá, hogy kibocsáthat-e egy társaság üzlethelyiségeinek és egy magánlakásnak az átkutatására és lefoglalására vonatkozó ENYH-kat, valamint meghallgathat-e egy tanút olyan helyzetben, amelyben az ezen intézkedésekkel érintett személyeknek a nemzeti jog alapján nem áll rendelkezésére jogorvoslati lehetőség.

73. Véleményem szerint a válasz „nem, nem bocsáthat ki”. *Mindaddig*, amíg a kibocsátó tagállam nem biztosítja az EJEE által előírt és a jelen indítvány előző szakaszában bemutatott minimumkövetelményeknek való megfelelést, ezen állam hatóságai nem vehetnek részt a 2014/41 irányelvvel létrehozott rendszerben.

74. Amint arra különösen a francia és az osztrák kormány, valamint a Bizottság is helytállóan rámutatott, az igazságügyi jogsegély rendszerében való részvétel és a 2014/41 irányelvvel kialakított kölcsönös elismerés azt feltételezi, hogy valamennyi résztvevő megfelel az alapvető jogok védelmével kapcsolatos minimumkövetelményeknek.

²⁸ Lásd: az El Hassani ügyre vonatkozó indítványom (C-403/16, EU:C:2017:659, 116. és 117. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Lásd még ebből következően: 2017. december 13-i El Hassani ítélet (C-403/16, EU:C:2017:960, 39–41. pont); 2021. március 10-i Konsul Rzeczypospolitej Polskiej w N. ítélet (C-949/19, EU:C:2021:186, 45. és 46. pont).

75. Kétségtelen, hogy a jelen ügy sajátossága abban áll, hogy a kérdéseket a kibocsátó tagállam egy bírósága terjesztette elő, miközben az eljárás még az „elismerés előtti” szakaszban van. A kérdést előterjesztő bíróság ENYH kibocsátását tervezi, azonban aktus még nem lépte át a határt.

76. A Bíróságnak a büntetőügyekben történő kölcsönös elismeréssel foglalkozó ítélkezési gyakorlatában tipikusan a *végrehajtó* hatóságoktól érkező kérdésekkel lehet találkozni, amely hatóságoknak kétségei voltak a tekintetben, hogy az uniós jog lehetővé teszi-e számukra a más tagállam hatóságaitól származó kérelmek teljesítését. A kölcsönös elismerésre támaszkodó jogi eszközök szokásosan a végrehajtó államok oldalára helyezték azokat a mechanizmusokat, amelyek megakadályozzák, hogy egy hibás aktus kiváltsa a kívánt joghatásokat. A jelen ügy a kibocsátó hatóság által amiatt tanúsított önkorlátozás ritka példája, mivel kétségei vannak a tekintetben, hogy egyáltalán igénybe vehet-e egy meghatározott kölcsönös elismerési jogi eszközt.

77. Ugyanakkor a fentiekből egyértelműen nem lehet arra következtetni, hogy az uniós jog figyelmen kívül hagyná a kibocsátó tagállamban fennálló helyzetet.

78. Gyakorlati szinten a 2014/41 irányelv számos kérdést szabályoz, és több követelményt határoz meg a kibocsátó tagállam számára. E követelményeket még inkább hangsúlyozza az ezen irányelv 1. cikkének (4) bekezdésében szereplő, az alapvető jogok tiszteletben tartására vonatkozó, valamennyi érintett igazságügyi hatóságot terhelő általános kötelezettség.

79. A kérdés azonban elvi szinten válik teljesen egyértelművé. Nem látom be, hogy vethető „kölcsönös bizalom” egy olyan rendszerbe, amelyben a kibocsátó tagállamok kibocsáthatnak olyan aktusokat, amelyek főszabály szerint – a korábban már kifejtettek szerint – sértik a teljes rendszer által elfogadott minimumkövetelményeket, és ennek ellenére az ilyen aktusok tudatosan bekerülhetnek a rendszerbe.

80. Véleményem szerint ugyanis nem szükséges megismételni az erre vonatkozó bőséges ítélkezési gyakorlatot, amely hangsúlyozza a kölcsönös bizalom fontosságát a kölcsönös elismerés és az Európai Unión belül a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés számos mechanizmusának működése szempontjából.²⁹ A kölcsönös bizalom követelménye, illetve reálisan inkább a bizalmatlanság tilalma konkrétan azt jelenti, hogy a végrehajtó tagállam hatóságainak *feltételezniük* kell a szabályok és alapvető jogok kibocsátó tagállamban történő tiszteletben tartását, és így – kivételes esetektől eltekintve – *nem vizsgálhatják*, hogy a kibocsátó tagállamban elfogadott jogi aktusok tiszteletben tartják-e az alapvető jogokat.³⁰

81. A Bíróság hangsúlyozta továbbá, hogy „a tagállamok kötelesek különösen az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésének első albekezdésében rögzített lojális együttműködés elve alapján a területükön biztosítani az uniós jog alkalmazását és tiszteletben tartását, és e célból a Szerződésekből, illetve az Unió intézményeinek jogi aktusaiból eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében megtenni a megfelelő általános vagy különös intézkedéseket”³¹.

82. Erre tekintettel a rendszert igénybe vevő olyan tagállam, amely tisztában van azzal, hogy az általa kibocsátott aktusok valójában már nem felelnek meg az alapvető jogokkal kapcsolatban előírt minimumgaranciáknak, véleményem szerint nem a lojális együttműködés szellemében jár

²⁹ Lásd például újabban: 2020. december 8-i Staatsanwaltschaft Wien (Hamisított átutalási megbízások) ítélet (C-584/19, EU:C:2020:1002, 40. pont); vagy 2021. március 10-i PI ítélet (C-648/20 PPU, EU:C:2021:187, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

³⁰ Lásd például: 2014. december 18-i 2/13 (Az Uniónak az EJEE-hez való csatlakozása) vélemény (EU:C:2014:2454, 192. pont). Lásd még: 2018. március 6-i Achmea ítélet (C-284/16, EU:C:2018:158, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

³¹ 2018. március 6-i Achmea ítélet (C-284/16, EU:C:2018:158, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

el. Az ilyen aktusok nem válhatnak ki kölcsönös bizalmat. Sőt, a kölcsönös bizalom antitézisének jelentik, és minden más szereplőt arra kényszerítenek, így különösen a végrehajtó tagállamot, hogy főszabály szerinti álláspontjaként a *kölcsönös bizalmatlanságot* fogadja el. Hogyan alakulhat ki kölcsönös bizalom egy olyan rendszerben, amelyben egyes résztvevőknek tudatosan megengedik, hogy figyelmen kívül hagyják a szabályokat?

83. Kétségtelen, hogy a 2014/41 irányelv számos biztosítékot tartalmaz, amelyek az alapvető jogoknak egy adott nyomozási cselekmény végrehajtó tagállamban történő elismerése és végrehajtása szintjén történő tiszteletben tartására irányulnak.³² Ezek között szerepel a 2014/41 irányelv 11. cikke (1) bekezdésének f) pontja szerinti megtagadási indok, amely az alapvető jogok tiszteletben nem tartásán alapuló megtagadáshoz vezethet.

84. Ez ugyanakkor bizonyosan nem jelenti azt, hogy minden felelősség a végrehajtó tagállamra hárítható át. Megismétlem, hogy a lojális együttműködés (és a kölcsönös bizalom) az egymás közötti viszonyban áll fenn. Ezek fogalmilag az ügyletben részes valamennyi felet magukban foglalják. A Bíróság ezt a gondolatot annak kimondásával hangsúlyozta, hogy az alapvető jogok tiszteletben tartása *közös kötelezettség*, amely a kibocsátó és a végrehajtó tagállamot egyaránt terheli. Az alapvető jogok tiszteletben tartásának biztosítására irányuló kezdeti kötelezettség egyértelműen a kibocsátó tagállamot terheli.³³ Annak megengedése, hogy az eleve összeegyeztethetetlen ENYH-k bekerüljenek a rendszerbe, az alapvető jogok védelméért való teljes felelősséget kizárólag a végrehajtó hatóságokra terhelné át,³⁴ amelyek ezt bizonyos esetben észlelhetik, más esetekben azonban nem.

85. Véleményem szerint az emberi jogokkal játszott ilyen „orosz rulett” fogalmilag teljes mértékben összeegyeztethetetlen lenne a kölcsönös elismerés rendszere által követett megközelítéssel. A kibocsátó hatóság tudomással bírna arról, hogy a kibocsátott ENYH sérti az alapvető jogokat, azonban a végrehajtó hatóság éberségére bízna, hogy észleli-e azt, ami az eljárásban érintett egyének alapvető jogainak meglehetősen szelektív tiszteletben tartásához vezetne.³⁵

86. Ezen túlmenően az ilyen orosz rulett nem csupán áthelyezi a jogsértés észleléséért való felelősséget a végrehajtó tagállamra, de a végrehajtó tagállamot potenciálisan bűnrészesé is teszi a jogsértésekben, amennyiben azokat nem észlelik és akadályozzák meg. Így az érintett tagállamok az EJEB által az Avotiņš ítéletben³⁶ rögzített követelmények tiszteletben tartásának elmulasztását kockáztatnák, ami így megalapozhatná a nemzetközi jogon alapuló felelősségüket.³⁷

³² Amint azt a jelen indítvány fenti 53. és 54. pontjában vázoltam.

³³ Lásd például: 2018. január 23-i Piotrowski ítélet (C-367/16, EU:C:2018:27, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), amely az európai elfogatóparanccsal összefüggésben megerősítette, hogy *elsődlegesen* a kibocsátó tagállam *feladata*, hogy biztosítsa az alapvető jogok tiszteletben tartását.

³⁴ E tekintetben egyetértek Bot főtanácsnok Gavanozov ügyre vonatkozó indítványában megfogalmazottakkal, amely szerint egy ilyen megoldás nem csak a 2014/41 irányelv általános kialakításával, de a kölcsönös bizalom fogalmával is ellentétes (C-324/17, EU:C:2019:312, 84–87. pont).

³⁵ Mindez egy képzeletbeli gépjárműgyártót juttat az ember eszébe, amely úgy hoz forgalomba gépjárműveket, hogy tisztában van azzal, hogy a járművek mindegyike műszaki hibában szenved, azonban abban bízik, hogy a rendőrségi ellenőrzések nem olyan gyakoriak, és remélhetőleg nem kerül sor olyan sok, a szóban forgó műszaki hiba által okozott közlekedési balesetre, amelyben utasok vagy a nyilvánosság tagjai megsérülnek.

³⁶ EJEB, 2016. május 23., Avotiņš kontra Lettország ítélet (CE:ECHR:2016:0523JUD001750207, 116. §).

³⁷ Lásd a közelmúltból: EJEB, 2021. március 25., Bivolaru és Moldovan kontra Franciaország ítélet (CE:ECHR:2021:0325JUD004032416).

87. Az Avotiņš ítélet ugyanis, csakúgy mint e Bíróságnak a kibocsátó tagállam valamely aktusa elismerésének vagy végrehajtásának a végrehajtó tagállamban történő esetleges megtagadására vonatkozó ítélkezési gyakorlata³⁸ a kibocsátó tagállamban fennálló rendszerszintű mulasztásokkal vagy rendszerszintű hiányosságokkal foglalkozik, amelyek a végrehajtó tagállamban bizonyos következményekkel járhatnak.

88. Ugyanakkor, vagy inkább *a fortiori*, nem látom be, hogy amennyiben e következményeket előirányozzák makroszintű (rendszerszintű) hiányosságok esetére, vagyis arra az esetre, ha a teljes rendszer diszfunkcionálissá válik,³⁹ valamint szektorálisnak nevezhető hiányosságok⁴⁰ esetére, ugyanennek miért ne kellene így lennie a pusztán mikroszintűnek nevezhető hiányosságok, vagyis egy meghatározott eljárási elem tekintetében azonosított hiányosságok esetében.

89. Ezenkívül, ha az a megközelítés érvényesül, hogy a végrehajtó tagállam egy bizonyos ponttól kezdve már nem köteles bizonyos kibocsátó tagállamoktól származó aktusokat elismerni vagy végrehajtani,⁴¹ ebben az állításban nem foglaltatik-e benne az is, hogy amennyiben a kibocsátó tagállam tudja, hogy nem felel meg a követelményeknek, meg kell akadályozni, hogy e kibocsátó tagállam igénybe vehesse az igazságügyi együttműködés olyan rendszerét, amelynek vonatkozásában már nem felel meg a rendszerbe való felvétel követelményeinek?

90. Ez a következtetés bizonyos szempontból nemcsak hogy a rendszer által követett megközelítésből következik, de sokkal *arányosabb* is. Ahelyett, hogy az igazságügyi együttműködés teljes rendszerét (és a tagállam valamennyi szereplőjét) terhelné azzal, hogy minden egyes ügyben újra meg újra meg kelljen vizsgálni, hogy fennáll-e az ENYH elismerése és végrehajtása megtagadásának indoka, nem észszerűbb átmenetileg felfüggeszteni a felismert és elismerten problematikus forrást, hogy az a visszafogadás előtt először biztosíthassa a minimumkövetelményeknek való megfelelést? Ez a megoldás annál is inkább indokoltnak tűnik, mivel egy olyan helyzettel ellentétben, amelyben bizonyítani kell, hogy az esetleges rendszerszintű hiányosság az érintett személy egyedi helyzetének veszélyeztetéséhez vezet,⁴² a pusztán egy kérdést érintő hiányos szektorális szabályozás esetében egyértelmű, hogy nem lehetséges olyan aktus kibocsátása, amely megfelelné a követelményeknek. Minden kibocsátott aktus főszabály szerint hibás lesz, mivel maga a jogszabály összeegyeztethetetlen, amelynek alapján kibocsátották.

91. Röviden, ha valaki igénybe kívánja venni a 2014/41 irányelven – vagy egyébiránt az igazságügyi együttműködés és kölcsönös elismerés bármely más eszközén – alapuló igazságügyi jogsegély és kölcsönös elismerés rendszerét, annak metaforikusan szólva tiszta kézzel kell

³⁸ 2011. december 21-i N. S. és társai ítélet (C-411/10 és C-493/10, EU:C:2011:865); 2016. április 5-i Aranyosi és Căldăraru ítélet (C-404/15 és C-659/15 PPU, EU:C:2016:198); 2018. július 25-i Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai) ítélet (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

³⁹ 2018. július 25-i Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai) ítélet (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 58–62. pont).

⁴⁰ Amelyek keretében bizonyos szóban forgó területek, például a nemzetközi védelmet kérelmezőket érintő körülmények – 2011. december 21-i N. S. és társai ítélet (C-411/10 és C-493/10, EU:C:2011:865, 89. és 90., 94., 106. pont), vagy a börtönkörülmények – 2016. április 5-i Aranyosi és Căldăraru ítélet (C-404/15 és C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 89–94. pont) tekintetében hivatkoznak hiányosságra, anélkül hogy bármelyik esetben azt állítanák, hogy e hiányosságok az adott tagállam teljes igazságszolgáltatási rendszerét érintenék.

⁴¹ Ezt a Bíróság legutóbb a 2020. december 17-i Openbaar Ministerie (A kibocsátó igazságügyi hatóság függetlensége) ítéletben (C-354/20 PPU és C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033) ismételte meg, ezt követően pedig a Rechtbank Amsterdam (amszterdami bíróság, Hollandia) az RK 20/771 13/751021-20. sz. ügyben 2021. február 10-én hozott ítéletében (NL:RBAMS:2021:420) alkalmazta.

⁴² Ez a „két szakaszos vizsgálat” keretében szükséges, amely az egyedi ügyre vonatkozóan strukturális (rendszerszintű és általános) és egyedi vizsgálatot egyaránt megkövetel – 2018. július 25-i Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai) ítélet (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 61. és 68. pont), amelyet megerősített a 2020. december 17-i Openbaar Ministerie (A kibocsátó igazságügyi hatóság függetlensége) ítélet (C-354/20 PPU és C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, 54. és 55. pont).

érkeznie, vagy inkább: nem érkezhetsz tudatosan piszkos kézzel. Ezen alapvető – ismételten elismert és rendszeresen hangsúlyozott – higiéniai szabály betartásának elmulasztása ugyanis ahhoz vezethet, hogy e személyt felszólítják arra, hogy hagyja el a szobát és csak akkor jöjjön vissza, ha talált némi szappant és elvégezte a szükséges eljárásokat.

92. A jelen ügy fentiekben leírt konkrét összefüggésében az EJEB a Posevini ítéletben⁴³ és korábbi ítéletekben megállapította, hogy Bulgária megsértette az EJE 13. cikke értelmében vett hatékony jogorvoslat biztosítására vonatkozó kötelezettséget, mivel nem létezett olyan eljárás, amely lehetővé tette volna a házkutatásról és lefoglalásról szóló határozat jogszerűségének vitatását vagy a sérelem megfelelő orvoslását.⁴⁴ Amint az e határozatokban szerepel, a bolgár kormány valójában elismerte e mulasztást és a Miniszteri Bizottság felé kötelezettségvállalásokat tett a helyzet orvoslása érdekében,⁴⁵ azonban erre mindeddig nem került sor, amint azt a jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozat is hangsúlyozza.

93. Összefoglalva, mindaddig, amíg nem orvosolják e nemzeti jogalkotási mulasztást, egy adott tagállam hatóságai valóban nem bocsáthatnak ki olyan ENYH-t, amely automatikusan és elkerülhetetlenül az alapvető jogok ugyanolyan megsértéséhez vezet, mint amelyet az EJEB már megállapított.

94. Megjegyzem, hogy hasonló probléma került azonosításra a tanú meghallgatását elrendelő határozatot illetően. E tekintetben egyetértek a francia és az osztrák kormánnyal abban, hogy – lényegében – önmagában véve valamely tanú meghallgatása nem valószínű, hogy az egyén alapvető szabadságaiba történő olyan komoly beavatkozáshoz vezetne, mint a házkutatásról és elfoglalásról szóló határozat.

95. Ezen túlmenően a 2014/41 irányelv 24. cikkében a tanú videokonferencia vagy egyéb audiovizuális közvetítőeszköz segítségével történő meghallgatására vonatkozó, meglehetősen részletes szabályozást tartalmaz. Másik lehetőségként az irányelv 25. cikke a telefonkonferencia útján történő meghallgatása vonatkozik. E rendelkezések különös biztosítékokat tartalmaznak, így többek között az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának az irányelv 24. cikkének (2) bekezdésén alapuló indokát, a végrehajtó hatóság számára előírt azon követelményt, hogy az irányelv 24. cikke (5) bekezdésének a) pontja alapján a „végrehajtó állam jogának alapvető elveit” alkalmazza, vagy a 24. cikk (5) bekezdése e) pontjában rögzített, a – tanúvallomás tételének megtagadásához való jogot is magában foglaló – eljárási jogokról történő tájékoztatásra vonatkozó kötelezettséget.

96. Mindemellett nem gondolom, hogy a jelen ügyben a megoldásnak a házkutatásról és lefoglalásról szóló határozatokra történő korlátozása rendszerszintű megoldást jelenthetne az alapvető jogok lehetséges megsértéseinek várhatóan nyitott körére. Amint azt már megjegyeztem, a különböző nyomozási cselekmények különböző fokú és intenzitású beavatkozást jelenthetnek. Ebből a szempontból nehéznek tűnik elvont módon meghúzni egy határt ahhoz, hogy azt lehessen állítani, hogy egy adott nyomozási cselekmény *soha* nem lehet problematikus.

97. Ami konkrétan a tanú meghallgatását illeti, bár ez a személyes szférába történő viszonylag „enyhe” beavatkozásnak minősíthető, nem zárható ki, hogy egy adott helyzetben egy konkrét tanú meghallgatása mégis védett egyéni jogok megsértéséhez vezethet, például a kiszolgáltatott személyek jogainak megsértéséhez, amely személyek különös helyzetét a meghallgatást elrendelő

⁴³ EJEB, 2017. január 19., Posevini kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2017:0119JUD006363814).

⁴⁴ Lásd a fenti 23. lábjegyzetet.

⁴⁵ Lásd: EJEB, 2017. január 19., Posevini kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2017:0119JUD006363814, 47. §).

ENYH elfogadása során nem vették megfelelően figyelembe. Amennyiben ilyen helyzet következne be, úgy az érintett személynek szintén rendelkezésre kell, hogy álljon olyan jogorvoslati lehetőség, amely lehetővé tenné az ilyen intézkedés jogszerűségének felülvizsgálatát és a sérelem megfelelő orvoslásának elérését.

98. Összefoglalva, a kibocsátó hatóságok kötelessége, hogy biztosítsák, hogy saját aktusaik ne legyenek jogellenesek az EJEE-ben rögzített minimumkövetelmények megsértéséből adódóan, amikor ezek az aktusok bekerülnek a 2014/41 irányelv rendszerébe.

V. Véggkövetkeztetés

99. Azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság, Bulgária) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló, 2014. április 3-i 2014/41/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkével és az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 14. cikkének (1) bekezdésével és 1. cikkének (4) bekezdésével ellentétes az olyan helyzet, amelyben a nemzeti rendelkezés nem ír elő jogorvoslati lehetőséget az európai nyomozási határozat kibocsátásával szemben, amennyiben az ilyen határozat kibocsátása automatikusan és elkerülhetetlenül az emberi jogok európai egyezménye által biztosított minimumkövetelmények ugyanolyan megsértéséhez vezet, mint amelyet az Emberi Jogok Európai Bírósága már megállapított. E rendelkezésekkel ellentétes továbbá az európai nyomozási határozat ilyen körülmények között történő kibocsátása is.